

Závěrečná konference projektu Výuky k různosti

Konference proběhla **v residenci pražského primátora na Mariánském náměstí v Praze dne 25. 9. od 10,00 h.** za jeho osobní účasti. Záštitu nad konferencí převzal pan **Bohuslav Svoboda** za hlavní město a předseda Vlády ČR a Vládního výboru osob se zdravotním postižením pan **Petr Nečas**. Mezi hlavními řečníky v úvodním bloku byla náměstkyně NÚV paní Jitka Pohanková, MŠMT reprezentovala paní Marcela Gerdová z odboru 22. Hlavní referát přednesl Jan Michalík z University Palackého Olomouc.

Projev paní náměstkyně je přiložen v závěru zprávy v plném znění ve formátu PDF.

Hlavní referát

Jan Michalík uvedl problematiku inkluzivního vzdělávání v kontextu situace ve vzdělávání i v kontextu demografického, ekonomického a celospolečenského rozvoje.

Upozornil na základní problémy vzdělávací soustavy, informací ve vzdělávání a demografické situace a finanční situace škol. Zásadní posun v oblasti „speciálního vzdělávání“ popsal jako pozvolný přesun žáků s lehčími vzdělávacími znevýhodněními do různých forem integrace v hlavním proudu vzdělávání a zvýšení poměru žáků s těžšími postiženími a kombinacemi postižení ve speciálních a speciálně zřízených institucích. Uznává, že je soustava ve stavu reformního šoku, ale poznamenal, že právně a psychologicky se jedná o posun správným směrem. Připomněl, že většina žáků se speciálními vzdělávacími potřebami typu specifické vývojové poruchy učení by měli vypadnout ze statistik žáků s postižením (pak by nebyla obava veřejnosti a učitelů z „desítek tisíc postižených v hlavním vzdělávacím proudu“ vůbec na stole). Navrhuje jiné legislativní uchopení problematiky, s nímž veřejnost seznámí na speciální konferenci v říjnu 2012. V otázkách asistence ve školách připomněl, že neexistuje jednotný přístup a v krajích často rozhodují o jejich předělování a financování jiné vlivy než potřeby žáků. Uvedl dále, že transformace musí posílit speciálně pedagogické vzdělávání a specifické dovednosti pro narovnávání příležitostí ve vzdělávání u učitelů v ZV, z nichž ¾ takovou kvalifikaci postrádá. Na závěr zopakoval, že společné vzdělávání je správný trend, jež musí stát z centra lépe a iniciativněji veřejně komunikovat věnovat se specifickým otázkám, na něž upozornil výše. „Není možné nikoho vylučovat ze vzdělávání,“ řekl.

Ministerstvo podle něj zejména musí:

- definovat, co chce a proč to chce;
- stanovit prováděcí plán a plán financování aktivit;
- zapojit odborníky z akademické sféry a ze škol, krajské úředníky, ale také cílovou skupinu lidí se speciálními vzdělávacími potřebami do jednotné komunikace problematiky a do vyřešení sporných míst implementace stávajících strategií a dalšího vzdělávání;
- výsledky strategických plánů neustále ověřovat, vyhodnocovat, posílit výzkumnou složku své práce a na odborná doporučení adekvátně reagovat; zabránit „sněžné slepotě“ při realizaci různých plánů a strategií.

Konference dále pokračovala **představením jednotlivých částí učební opory**, která je [dostupná on-line zde](#) (jedná se o aplikaci s rozsahem zhruba 2 GB, což může činit problémy při stahování s „residenční ochranou sítě – v takové situaci kontaktujte správce sítě, aby firewall či jinou antivirovou ochranu na chvíli vypnul).

V odpoledním bloku se diskutovalo v pracovních sekcích základní vzdělávání, speciální vzdělávání a střední vzdělávání. Závěry sekcí byly prezentovány ihned po jejich skončení na plénu, čímž byl program konference naplněn.

Závěry sekce pro základní vzdělávání (moderoval Tomáš Hušek)

- projekt (tento nebo obdobný, nejlépe národní projekt) by měl v další fázi zasáhnout větší cílovou skupinu, měl by se zaměřit na předškolní a primární vzdělávání; ale také více zapojit veřejnost a veřejnou správu
- posílit složku učení se mezi žáky navzájem a reflexi učení, učitel je moderátorem dění, nikoliv hegemonek výuky – a k tomu učební opora Výuky k různosti směřuje

Závěry sekce pro speciální vzdělávání (moderoval Petr Koubek)

- analyzovat problémy vzniklé implementací Strategie boje proti sociálnímu vyloučení a Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání
- postupovat koncepčně; v té souvislosti pracovní skupina vítá přesun řešení strategických dokumentů zasahujících oblast speciálního vzdělávání z odboru vzdělávání do odboru zabývající se koncepcí vzdělávací soustavy, protože se jedná o problematiku, která rozhodně nezasahuje jen samotné školy, ale vyžaduje si koncepční přístup v oblasti financování, vzdělávání učitelů a jejich kariéry a hlavně v komunikaci s veřejností, kraji a dalšími hráči
- hlavní závěr byl: „inkluzie ano, je to civilizační proměna, která je správná, ale je třeba hledat způsoby, jak ano, a zejména hledat, nacházet chyby a slepé uličky a předcházet jim
- speciální vzdělávání je citlivé, školské instituce a pedagogičtí pracovníci cítí nedostatek zpětné vazby vůči svým konkrétním připomínkám a varováním
- skupina děkuje za profesionální učební oporu, která je velmi vhodná pro inkluzivní vzdělávání, které se odehrává také v jejich školách (například mezi těžce zdravotně postiženými dětmi a dětmi s „hraniční mentální poruchou“ nebo dětí s kombinací lehčích poruch; o tento segment žáků by nerady přišly

Závěry sekce pro střední vzdělávání (moderoval Tomáš Sokolovský)

- aplikovat nejen ve společenskovědních oborech vzdělávání, ale i v přírodovědných, jazykových a v odborných předmětech
- zařazovat výuku k různosti do širších aktivit, které umožňují dostatečné pochopení tématu, jeho prožití a reflexi nových zkušeností, znalostí, dovedností a postojů
- zařazovat prvky dramatické výchovy právě pro jejich silnou zážitkovou složku
- na školách, které Výuku k různosti zařazují, doporučuje pracovní skupina zprostředkovat žákům kontakty s osobami se zdravotním postižením
- výuka k různosti prošla anketou mezi všemi dotčenými žáky na jednom pilotním gymnáziu a dostala známku 1-

O projektu ve zkratce

Plný název: Výuka k různosti jako součást multikulturní výchovy a vzdělávání

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.00/08.0110, OP VK

Název prioritní osy: Počáteční vzdělávání

Název oblasti podpory: Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Realizace: listopad 2009–září 2012

Výstupy

Vytvořil multimediální učební oporu, kterou vyzkoušelo ve výuce (4 měsíce) více než 90 učitelů z 18 základních a středních škol ve vyučovacích hodinách 23 vyučovacích předmětů a jiných vyučovacích aktivit; počet žáků, kteří v pilotní fázi výukou k různosti prošli, dosáhl cca 5.300.

Projekt se zaměřil na 4 obsahové celky:

- vzájemné poznávání lidí se zdravotním postižením a lidí „zdravých“ ve škole ve vhodných formách práce (projekty, dílny apod.);
- výuka zdravotně postižených v běžných školách (jak učit lidi se ZP, tedy podpora inkluze);
- výuka o zdravotním postižení (pro vyučovací předměty o přírodě a zdraví, ale i občanskou výchovu);
- pomoc zdravotně postiženým k funkční (plnohodnotné) integraci (pomůcky a výukové celky pro zdravotně postižené žáky a žákyně, jak se chovat, jak komunikovat a na co být připraven ve společnosti lidí bez zdravotního postižení).

Učební opora poskytuje několik hodin delších (20 min.) a kratičkových (0,5–2 min.) videosekvencí, teoretickou část, část věnovanou životu zdravotně postižených ve společnosti, kde je většina lidí „zdravých“, část věnovanou „opačnému pohledu na svět – z pohledu osob se zdravotním postižením, část věnovanou správné komunikaci, část dramatizační a část kurikulární (tedy metodiku, jak zařadit „výuku k různosti“ do školních vzdělávacích programů).

Cílem projektu je podpořit soudržnost společnosti zlepšením podmínek pro společné vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve většinově intaktním prostředí. **Na většině obsahu se autorsky podílely osoby se zdravotním postižením.** Garantem projektu a spolurealizátorem byly Národní rada osob se zdravotním postižením, Centrum pro vizualizaci a interaktivou ve vzdělávání, s. r. o., Universita palackého Olomouc, Národní ústav pro vzdělávání, občanská sdružení osob se specifickými

zdravotními postiženími a pilotní základní a střední školy. Projekt byl hrazen z ESF a státního rozpočtu ČR.

[Více informací o projektu naleznete zde.](#)

[Projev náměstkyně NÚV paní Pohankové zde.](#)